

УДК 630*6

**ВПЛИВ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВА
ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

М. Г. Полюхович

студентка 4 курсу, група ЕП-41, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент І. Р. Петрук

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті узагальнено теоретичні основи диверсифікації у сфері лісокористування, проаналізовано асортимент продукції та питому вагу диверсифікованої продукції конкретного підприємства та визначено вплив диверсифікації на його діяльність. Ключові слова: диверсифікація, лісове господарство, підприємство, лісові ресурси.

В статье обобщены теоретические основы диверсификации в сфере лесопользования, проанализированы ассортимент продукции и удельный вес диверсифицированной продукции конкретного предприятия и определено влияние диверсификации на его деятельность.

Ключевые слова: диверсификация, лесное хозяйство, предприятие, лесные ресурсы.

The article summarizes the theoretical basis of diversification in the field of forestry, analyzes the range of products and the share of diversified products of a particular enterprise and determines the impact of diversification on its activities.

Keywords: diversification, forestry, enterprise, forest resources.

Становлення ринкової економіки зумовлює зростання ролі економічних факторів у державному лісовому господарстві. Від суб'єктів лісового господарства вимагається постійний вибір таких методів та шляхів підвищення ефективності виробництва, які дають змогу досягнути кращих результатів за раціонального розподілу обсягів витрат. Чільне місце у вирішенні проблем розвитку лісового господарства посідають питання розвитку диверсифікаційних процесів, які є фактором формування конкурентоспроможності, економічного потенціалу та фінансової стійкості підприємств.

Диверсифікація виробництва у сфері лісокористування – це розширення номенклатури та асортименту продукції, що виробляє підприємство, освоєння нових видів виробництв та напрямків економічної діяльності для підвищення ефективності господарювання, отримання економічної вигоди, запобігання банкрутству з урахуванням екологічних обмежень та соціальних потреб населення [3, С. 50].

Актуальним є вивчення впливу диверсифікації виробництва на підприємства лісового господарства, її роль у процесі вибору управління лісогосподарським підприємством.

Проблема диверсифікації виробництва знайшла відображення в роботах багатьох учених, зокрема: І. Ансоффа, М. Портера, Ф. Котлера, О.П. Ютовець та інших. Теоретичні і практичні результати досліджень зарубіжних і вітчизняних авторів, присвячені питанням диверсифікації, підтверджують важливість цього процесу для стратегічного управління діяльністю підприємства. Адже за умов ринкової економіки диверсифікація сприяє підвищенню рівня ефективної діяльності підприємств різних форм власності і сфер господарювання.

Метою статті є оцінка впливу диверсифікації виробництва на підприємства лісового господарства.

Для досягнення поставленої мети слід вирішити наступні завдання:

- дослідити теоретичні основи впливу диверсифікації виробництва на підприємства лісового господарства;
- здійснити аналіз асортименту продукції досліджуваного лісгосподарського підприємства;
- встановити вплив диверсифікації виробництва на діяльність підприємства.

Основою розвитку лісгосподарської галузі України є лісові ресурси. Це ліси певної території, які використовуються, або можуть бути використані для задоволення будь-яких потреб суспільства. До лісових ресурсів як одного із основних видів природних ресурсів належать деревні, технічні, харчові, лікарські та інші ресурси, а також корисні природні властивості лісу – водоохоронні, захисні, кліматорегулюючі, санітарно-гігієнічні, оздоровчі тощо.

Загальна площа лісового фонду України становить – 10,4 млн га, із яких вкритих лісовою рослинністю – 9,6 млн га. Лісистість території країни становить 15,9%. Запаси деревини становлять 2102 млн м³. Лісовий фонд України характеризується переважанням листяних і хвойних порід і нерівномірним розміщенням ресурсів деревини по території. Вони сконцентровані переважно на Поліссі та в Українських Карпатах. До найбільш лісистих областей належать Закарпатська, Івано-Франківська, Рівненська, Житомирська і Волинська [2].

Виділяють такі види використання лісових ресурсів:

- 1) заготівля деревини;
- 2) заготівля другорядних лісових матеріалів;
- 3) побічні лісові користування;
- 4) використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних та освітньо-виховних цілей, потреб мисливського господарства, проведення науково-дослідних робіт [1, С. 275].

Традиційним напрямом диверсифікації виробництва у лісовому господарстві є розвиток деревообробки. Значною мірою, деревообробні виробництва, в тому числі і підприємства лісового господарства, характеризуються низьким рівнем технічного розвитку, організації виробництва та праці, неефективним використанням сировинних ресурсів. У той же час, незважаючи на суттєві регіональні відмінності підприємств України у забезпеченості сировинними ресурсами, сектор деревопереробки має значний потенціал до стійкого зростання обсягів виробництва та, відповідно, прибутків лісгосподарських підприємств без надлишкового вилучення з природного фонду деревних ресурсів.

Протягом останніх років в лісах України спостерігається зростання обсягів спеціального використання недеревних лісових ресурсів, зокрема заготівлі другорядних лісових матеріалів і побічних лісових користувань (заготівля дикорослих плодів, грибів, ягід, лікарських рослин). Лісгосподарські підприємства поряд з виробництвом основних видів продукції лісового господарства з деревини, займаються побічними лісовими користуваннями.

Так, за 2017 рік в лісах України заготовлено: 1,3 т кори, 11 т деревної зелені, 658 т дикорослих плодів, 32 т горіхів, 245 т грибів, 7865 т ягід, 405 т лікарської сировини, 2450 т деревних соків, 1760 т сіна та 457 т очерету. Потенційні обсяги ресурсів побічного користування дозволяють подальший розвиток цього напрямку господарської діяльності при умові сталого користування [2].

У таблиці 1 наведено динаміку обсягів реалізації в розрізі асортименту продукції ДП «Зарічненське лісове господарство» за досліджуваний період. Як видно з наведених у табл. 1 даних, асортимент продукції державного підприємства «Зарічненське лісове господарство» складають: пиломатеріали, баланси, пиловник, сірниковий кряж, фанерна сировина, тарний кряж, дрова паливні, техсировина тощо. Обсяги реалізації продукції зростають, а

диверсифікована продукція займає більшу частину асортименту продукції, і також має тенденцію до зростання. В 2015 році диверсифікована продукція становила 67,9%, в 2017 році зросла до 73,1% (тому, що до основної продукції відноситься лише пиловник).

Таблиця 1

Динаміка обсягів реалізації продукції, тис. грн

№ з/п	Асортимент продукції	Періоди					
		2015		2016		2017	
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1.	Пиломатеріали	6,588	0,01	8,369	0,01	15,344	0,02
2.	Баланси	12318,763	18,7	14562,953	17,4	10276,364	11,9
3.	Пиловник	21146,112	32,1	26615,05	31,8	23184,979	26,9
4.	Сірниковий кряж	204,215	0,31	292,933	0,35	317,189	0,4
5.	Фанерна сировина	4940,68	7,5	7448,866	8,9	4844,828	5,6
6.	Тарний кряж	8168,592	12,4	11215,147	13,4	17480,88	20,3
7.	Дрова паливні	2042,148	3,1	2845,634	3,4	9585,88	11,1
8.	Техсировина	16271,307	24,7	19668,355	23,5	19399,039	22,5
9.	Інші	777,334	1,18	1037,82	1,24	1068	1,28
	Всього	65875,739	100	83695,127	100	86172,503	100

Для визначення впливу диверсифікації виробництва на ефективність діяльності ДП «Зарічненське лісове господарство» у табл. 2 наведено результати розрахунку рентабельності реалізованої продукції.

Таблиця 2

Аналіз показників діяльності підприємства

№ з/п	Показники	Од. виміру	Роки			Темп росту	
			2015	2016	2017	2016/2015	2017/2016
1.	Обсяг реалізованої продукції	тис. грн	65875,739	83695,127	86172,503	127,05	102,96
2.	Чистий прибуток	тис. грн	932	795	1350	85,3	169,81
3.	Рентабельність реалізованої продукції	%	1,42	0,95	1,57	66,9	165,26

Як видно з табл. 2, рентабельність реалізованої продукції протягом досліджуваного періоду зростає, а в 2017 році порівняно з 2016 роком цей показник зріс на 65,26%. Це свідчить про те, що диверсифікація виробництва на ДП «Зарічненське лісове господарство» позитивно впливає на фінансову діяльність підприємства.

Таким чином, у лісовому господарстві України існують об'єктивні передумови для широкого залучення диверсифікаційного механізму до загальної концепції розвитку галузевих підприємств. Диверсифікація у лісовому господарстві дасть змогу створити систему ефективно працюючих підприємств, здатних адаптуватися до змін довкілля. Поняття диверсифікації лісогосподарського виробництва враховує специфіку лісового господарства як галузі економіки, а також специфіку діяльності окремих підприємств відповідно до еколого-економічних умов їх діяльності [4, С. 340]. Розвиток диверсифікації виробничої діяльності дасть змогу лісогосподарським підприємствам отримати позитивні фінансові результати (прибутковість, рентабельність від реалізації продукції).

Список використаних джерел:

1. Рябець К. А. Екологічне право України : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2009. 438 с.
2. Ютовець О. П. Основні цілі диверсифікації виробництва в лісовому господарстві. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.13. С. 336–341
3. Ютовець О. П. Оцінка рівня диверсифікації лісогосподарського виробництва на підприємствах полісся України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.3. С. 49–55.
4. Загальна характеристика лісів України. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921. (дата звернення: 12.10.2018).